

Vojna resolucija izdelalca.

Ali jo sprejme kongres?

PREDSEDNIK PREDLOŽI KONGRESU VOJNI PROGRAM. — NAJBRŽ SE NE IZREČE ZA SPLOŠNO VOJAŠKO DOLŽNOST. — PACIFISTI V WASHINGTONU. — NAJVEČ DENARJA V SKLAD PACIFISTOV SO PRISPEVALI DELAVCI.

Washington, D. C. 2. aprila. — Kongresnik Flood, predsednik odseka za zunanje zadeve, je pripravil resolucijo o proglašenju vojne stanja, ki jo predloži kongresu. Resolucija daje predsedniku moč, da prične z vojno proti Nemčiji.

Washington, D. C. 2. aprila. — Champ Clark, demokrat, je izvoljen predsednikom kongresne zbornice. Zanj je bilo oddanih 217 glasov, za republikanec Manna pa 205.

Washington, D. C., 2. aprila. — Kongresnik Schall iz Minnesote, progresovec, je predlagal Clarka za predsednika zbornice. Manna, voditelj republikancev, je predlagal Green, kongresnik iz Massachusettsa. Glasovanje je pričelo malo pred eno popoldne.

Navzočih je bilo 429 kongresnikov, štirje so bili odsotni. Demokratični voditelji so dobili glas iz bele hiše, da naj hitre z organizacijo kongresa, da lahko predsednik jutri stopi pred kongres; voditelji so obljubili, da pohite tako z organizacijskim delom, da lahko predsednik že pozno popoldne stopi pred kongres, ali pa kmalu zvečer. Senator Martin je sporočil, da upa, da bo kongres organiziran popoldne ob treh.

Washington, D. C. — Ko odhajajo te vrstice v tisk, se je kongres sešel, da se sestavi, predsednik pa še ni stopil preden, da ga adresira, kar takoj stori, ko bo kongres organiziran.

V uradnih krogih govore, da predsednik zanesljivo priporoči vojno stanje med Združenimi državami in Nemčijo, s tem priporočilom pa prihaja tudi na dnevni red vprašanje, da kongres dovolj potrebna sredstva, da vojna konča zmago.

Izjava za proglašenje vojne stanja je izdelana. Izdelali so jo demokratični kongresniki v odseku za zunanje zadeve zadnjega kongresa. Zdej jo izroče takoj novemu odseku, ko ga kongres imenuje. Za vzor jim je služila proglašitev vojne stanja med Mehiko in Združenimi državami v letu 1846.

Vojni program obsega baje sledeče točke:

1. Kongres proglašil vojno stanje med Združenimi državami in Nemčijo.
2. Eksekutivi se podeli moč, da zbere veliko armado po najboljši in hitrejši metodi.
3. Kongres sprejme velik vojni kredit, sprejme tudi povečani proračun za mornarico in armado.
4. Da se vojne ladje za inozemstvo grade v ameriški republikli.
5. Zakon proti špijonaži in cenzura.

Iz dobro poučenih krogov prihaja vest, da bodo v adresi krepke in odločilne besede. Če predsednik ne bo mogoče stopiti pred kongres v popoldne, ker kongres še ne bo organiziran, tedaj stopi pred senatorje in kongresnike, zbrane na skupni seji, v torek popoldne.

Ne morejo pa izvedeti, če bo predsednik priporočil splošno vojaško dolžnost. Izvedelo se je le toliko, da namerava predsednik pomnožiti na ta način armado, da milica in stalna armada štejeta stotila moč, ki je dovoljeno po zakonu. Mogoče pokliče tudi prostovoljce pod orožje in le v najskrajnejši potrebi priporoči splošno vojaško dolžnost.

Izdelani pravitelj, da je lažje dobiti veliko in izvežbano arma-

do, če se pozove prostovoljce pod orožje, kot če Združene države uvedejo splošno vojaško obveznost. Če hoče ameriška republika uvesti splošno vojaško dolžnost, bi minilo nekaj tednov, preden bi bil tak zakon uveljavljen, več mesecev bi pa minilo, da je armada izvežbana. Obstoječi obrambni zakon pa daje predsedniku pravico, da pokliče prostovoljce pod orožje, med katerimi bi bilo veliko število izurjenih vojakov.

Naerti, kako bodo porabili armado, so izdelani, a ker je gibanje armade podvrženo cenzuri, se ne more nič o tem gibanju priobčiti v listih, če ne prihaja direktno iz vojnega stana ali vojnega departmanta s pripombo, da se lahko priobči.

Namen uprave je, da ji kongres podeli moč, da razpolaga z vojnimi silami. Ravno tako želi neomejen kredit, da izvede vojne načrte. Želi tudi uzakonjeno cenzuro, ki ne bo dovoljevala samo priobčevanja vesti o gibanju armade, ampak bo tudi preprečila kritiko časnikarjev, če se pokažejo napake pri vodstvu vojne. Če bo zakonska predloga o cenzuri sprejeta, bodo Združene države imele tako cenzuro, kot jo imajo v Evropi v državah, ki so zapletene v vojno.

Predlogo o špijonaži, ki jo je sprejel zadnji senat, je glavni pravdnik malo popravil, in pride zopet pred kongres.

Washington, D. C. — Delegacija pacifistov iz New Yorka, Philadelphije, Clevelanda, Milwaukeeja, Cincinnatija in drugih mest so dospete sem. Zjutraj so pacifisti obdržali shod, da izdelajo svoj program. Dusa pacifističnega gibanja je dr. Jordan.

Mesto Chicago je zastopano po močni delegaciji. Med pacifisti sta tudi Amos Pinchot in Owen R. Lovjoy, ki zavzemata stališče, če se ne more preprečiti vojne, da se uvede narajočajo dohodninski davek na dohodke, ki presegajo \$5,000 na leto.

Pacifistična organizacija v New Yorku je dobila prispevke iz vseh slojev, da podvzame potrebne legalne korake za preprečitev vojne. Najnižji prispevek je šest centov v znakah, najvišji pa \$2,000. Do petka zvečer je sklad znašal že \$25,000, dasiravno so pričeli zanj pobirati prispevke šele v sredo popoldne ob štirih. Prispevki so prihajali večinoma v majhnih zneskih, kar dokazuje, da so prispevali za ohranitev miru največ siromašni sloji, ki trpe največ v vojni.

Neka mati je vstopila v pisarno in je položila na mizo cekin za 20 dolarjev z besedami: "Nočem, da gre moj sin v strelske jarko, da bo ubit, ali da ubije druge. Določila sem ga, da bo vršil plemenitejšo delo."

Neki deček, ki anaži čevlje, je prišel v pisarno, položil na mizo dolar in je molče odšel. Bil je mogoče njegov zadnji denar.

Neki neznanec je dal \$150, pa ni hotel povedati imena.

V neki delavnici na East Sidu, v kateri izdelujejo plašče, so dekleta žolile skupaj \$6,85.

Iz neke druge tovarne so delavci poslali -75.

K prvim \$25,000 so večina prispevali delavci. Ti prispevki dokazujejo, kako misli ljudstvo o vojni. Vsak darovalec, ki je prišel v pisarno, je navadno dejal: "Mi nečemo vojne."

Da delavci niso navdušeni za vojno in željo, da se ohrani mir,

Delavci bodite na straži.

LEGISLATURNI ODSEK JE ZA KOZAŠKO PREDLOGO.

Albany, N. I. — Legislaturni odsek je z osmimi proti trem glasovom zaključil, da priporoči predlogo za uvedbo državnih konstablerjev v legislaturni zbornici. Za priporočitev so glasovali poslanci: Machold, Tallett, Martin, Law, Kenyon, Bewley, Lord in Lefevre. Proti so bili poslanci Bush, McElligott in F. J. Taylor.

Predloga pride pred zbornico mogoče že v četrtek, da jo sprejme v drugem čitanju.

Dogodek v legislaturnem odseku dokazuje, kaj čaka ameriške delavce, če se pravočasno ne zbude in stojijo z odprtimi očmi na straži za svobodne naprave, ki so zajamčene v ustavi.

Delavski listi store, kar je mogoče storiti v poduku delaystva, da delavstvo spozna, kakšna nevarnost prihaja zanje, če države v Uniji uvedejo konstablerske čete. Ž njimi hočejo podjetniki ukleniti delavce še v hušje verige, da ostanejo brezpravni sužnji.

Senat države New York je sprejel konstablersko predlogo, ker ni delavstvo za dosti glasno protestiralo proti nji. Zdej jo priporoča tudi zbornični odsek in če delavstvo ne nastopi pravočasno, jo sprejme tudi zbornica.

In kedar bo sprejeta kozaška predloga v državi New York, pridejo druge države na vrsto, ker podjetniki ne odnehajo od svojega cilja, dokler ga ne dosežejo.

Mnogi delavci sklamavajo in menijo, da je nemogoče pokozakiti ameriško republiko. Kapitalistično časopisje razpravlja o stvari prav mirno, ker se kapitalisti zavedajo, da na ta način najbolje uresničuje svoje želje in delavce oropajo svobode, ki je zajamčena v ustavi.

SINOVI BANKIRJEV NASTOJAJO KOT VODITELJI PRI ULIČNIH NEMIRIH.

Baltimore, Md. — Tukajšnji pacifisti so obdržali velik shod proti vojni, na katerem je govoril dr. David Starr-Jordan.

Naenkrat se je nabrala večja ulična drhal, ki je hotela po silo v dvorano. Policija je dovolila le malemu številu vstop, druge je pa odgnala. Ko so hoteli po silo vstopiti v dvorano, je policija aretirala tri glavne razgrajče: Douglas Oberja, sina Gustava Oberja, znanega bankirja; 22letnega Leonard Oberja, brata Douglasa; Carter Osborna jr., sina Carter Osborna, podpredsednika "Farmarske in mečanske farmarske banke."

ZAGONETEN UMOR.

Kansas City, Kans. — Ko je policija vstopila v hišo na 1616 E. 13. ulici, je našla mrtvo zamorko, prazno steklenico od brinoveca in v glavo ustreljenega belokožca.

Kasneje so dognali, da je belopoltni nek Homer J. Martin, železniški zavirač iz Pocatella. Idaho. Okoliščine govore, da je Martin ustrelil zamorko in potem je sebi pognal kroglo v glavo. Policija je seveda drugega mnenja. Na Martinovi glavi ni opaziti, da ga je osmordil smodnik. Pod Martinom so našli samokres 32 kalibra in dve krogli tega kalibra sta usmrtili zamorko. Na tleh so našli štiri izstreljene naboje 25 kalibra avtomatičnega samokresa. Valed tega sodi policija, da je Martina ustrelil nekdo drugi in da ni izvršil samomora.

dokazujejo prispevki, ki prihajajo iz tovarn. Če si v času splošne draginje delavec pritrga od svojih ust par centov za ohranitev miru, potem to dokazuje, kako globoko je v delavskih središ hrepenenje po miru.

Pacifisti se potrdujijo, če je le mogoče, da se v zadnjem trenutku prepreči vojno.

Obiskali bodo osebno kongresnike in senatorje in jim priporočili, da glasujejo proti proglašitvi vojnega stanja.

Zmaga rudarjev v West Virginiji.

25,000 RUDARJEV BO VŽIVALO SADOVE ZMAGE.

Charleston, West Virginia. — Rudarska organizacija je izvajala veliko zmago v državi, v kateri so rudniški baroni ravnotako nasprotovali organizaciji kot v Coloradu. Poslušali so se vseh sredstev, da uničijo gibanje za organizacijo. Rudarje so metali v ječe, izganjali jih nasilnim potom, sploh niso bile zanje veljavne pravice, ki jih daje ustava vsakemu ameriškemu državljanu.

Pet in dvajset tisoč rudarjev ne bo več izročeni samopasnosti podjetnikov, ampak delali bodo po pogodbi, ki je veljavna za obe strani: za rudarje in operatorje. To je prva velika zmaga rudarjev po večletnem trudopolnem organizatoričnem delu, ki je stala tudi mnoge denarne žrtve.

Na zborovanju zastopnikov operatorjev in rudarske eksekutive so pretresli vse točke v pogodbi, ki jo odobre tudi člani v sedemnajstem rudarskem okraju. Prvikrat so bili prenegovniški operatorji prisiljeni priznati moč organizacije.

Točke v pogodbi so v glavnem sledeče:

1. Osemurni delavnik.
2. Priznanje organizacije, in da prispevke za organizacijo odtegnejo operatorji od meзде.
3. Mezda se poviša za šest centov pri toni, ki tehta 2000 funtov. Povišanje meзде velja za delo s pikom in strojem.
4. Vse spore, ki nastanejo med družbo in rudarji, rešuje razsodišče, ki sestoji iz rudarjev in operatorjev.
5. Plača za voznike, pokladalce tračnic in drugih delavcev je določena v posebni lestvici. Vsem delavcem, ki delajo zunaj rudnika, se poviša mezda za petnajst odstotkov.
6. Pogodba velja od 1. aprila 1917 do 31. decembra 1918.

Rudarjem, ki kopljejo premog s strojem, se poviša mezda za 20 odstotkov, rudarjem, ki delajo s pikom pa za 13 odstotkov.

Za rudarje, ki delajo za plačo na dan v rudniku, se poviša mezda za 27 odstotkov, zunaj rudnika pa za 15 odstotkov.

Na ta način je končal večletni boj rudarjev proti izkoriščanju. Gmotne pridobitve so velike, še večje so pa moralne, ki bodo vplivale na rudarje, ki še niso organizirani. Rudarska organizacija si je z zmagami v Coloradu in West Virginiji tako pomnožila svojo moč, da gre zdej lahko na delo v kraje, kjer rudarji še niso organizirani in so na milost in nemilost izročeni svojim izkoriščevalcem, da jih organizira in pribori človeške razmere.

PRETEP MED PACIFISTOM IN SENATORJEM.

Washington, D. C. — Bamwart je v družbi rev. Paul Harris Drakeja in drugih pacifistov obiskal senatorja Lodga, in ga vprašal, če bo glasoval za proglašenje vojnega stanja. Senator Lodge je odgovoril, da bo glasoval za proglašenje vojnega stanja, če ga priporoči predsednik.

"To je strahopetnost," se je nekdo oglašil v gruči.

"Narodna degeneracija je zločestija kot strahopetnost," je odgovoril senator.

"Vi ste strahopetec," je rekel Bammwart.

"Vi ste lažnjivec," se je oglašil senator.

Bammwart je stopil naprej in udaril senatorja, senator mu je vrnil udarec s pestjo.

EXPLOZIJA V BRIDGEPORTU.

Bridgeport, Conn. — V preiskovalništvu Bridgeport Brass Co. je nastala eksplozija, ki je ranila devet delavcev. Pet delavcev je tako težko ranjenih, da zdravniki dvomijo, da okrevajo.

Enega delavca pogrešajo. Ranjeni delavci so zastraženi, da ne more nihče govoriti z njimi.

Ameriški poslanik na Dunaju je dobil "dopust."

Avstrijski zunanji minister pravi, da so centralne sile za mir.

"ZA AVSTRIJO PRIHAJA NOVA DOBA," PRAVI SOCIALIST DR. ADLER. — NAZADNJAKI V RUSIJI POSKUŠAJO S PROTIREVOLUCIJO, PA NE GRE! — PREGNANI SOCIALISTI SE VRAČAJO IZ SIBIRIJE. — RUSKI NAROD JIH NAVDUŠENO POZDRAVLJA.

Berlin, bresično v Sayville, 2. aprila. — Uradno poročajo, da so ruske sile po silni topniški preparaciji naskočile na štiri milje dolgi fronti nemške pozicije na rumunskih višinah na obeh straneh doline Oituz. Ruski valovi so se zrušili pod nemškimi ognjem, na nekem mestu je prišlo do boja moč proti moči.

AMERIŠKI POSLANIK JE ZAPUSTIL DUNAJ.

Penfield je dobil tri mesece "dopusta."

Dunaj, 2. apr. — Frederick C. Penfield, ameriški poslanik, odide v sredo ali v četrtek proti Združenim državam. Njegov odhod je naredil na Dunaju velik vtis, toda poslanik je izjavil pred časnikarskimi poročevalci, da odhaja le na obisk in da se povrne morda v treh mesecih. Poslaniške posle bo medtem opravljal njegov tajnik Joseph C. Grew, ki dobro pozna situacijo na Dunaju in ima tukaj mnogo prijateljev v diplomatskih krogih. V tukajšnjem ministertvu za zunanje zadeve ne pripisujejo Penfieldovemu odhodu nobenih posebnih važnosti.

Amsterdam, 2. apr. — Poročilo iz Dunaja se glasi, da se poslanik Penfield pripravlja za odhod v Združene države, oziroma je morda že odpotoval. Tukaj prevladuje govoric, da ima poslanik posebno poslanico od avstrijskega cesarja, ki je namenjena predsedniku Wilsonu. Poslanica je lahko v zvezi z novo mirovno ponudbo.

Grof Černin, avstrijski minister za zunanje zadeve, je imel v soboto intervju s časnikarji in pri tej priliki je rekel, da so centralne države še zmiraj pripravljene za mirovna pogajanja. Černin je tudi dejal, da nimata Nemčija in Avstrija namena, vtikati se v notranje zadeve Rusije in pomagati carizmu nazaj do vlade.

Socialistično in liberalno časopisje v Nemčiji in Avstriji burno pozdravlja sklep državnega zbora v Berlinu z ozirom na imenovanje komisije, ki bo razpravljala o ustavnih reformah. Dr. Viktor Adler, znani socialist na Dunaju, piše v tamošnjem socialdemokratskem glasilu: "Nova doba prihaja za Avstrijo. Tekma z rusko svobodo bo zelo trda in Avstrija mora biti pripravljena."

ZAROTA PROTI RUSKI VLADI.

London, 2. apr. — Iz Petrograda poročajo, da je vlada odkrila prvo caristično zaroto, ki je imela namen upropastiti sedanjo vlado in posaditi Romanoveca na prestoli. Posledica odkritja je, da so bili v nedeljo premeščeni vsi sorodniki carja in plemiči iz Carskega Sela v trdnjavo Petropavlovsk. V Carskem Selu sta ostala le še bivši car in njegova žena, ki sta pod strogo stražo. Vlada je prišla zaroti na sled, ko je ukazala aretirati veliko kneginjo Marijo Pavlovno in zaplenila njeno privatno korespondenco. Zarotniki so menda hoteli pomagati ujetnikom v Carskem Selu na prsto in posaditi na tron velikega kneza Borisa.

Včerajšnjim vestem, da je Nemčija podkupovala ruske generale in poveljnike trdnjav, je danes dodano poročilo, da so v Berlinu izdajali trinajst milijonov rubljev za podkupljenje ruskih poveljnikov ob času revolucije v svrhu, da zadnji spustijo nemške čete čez fronto. Zarota se pa ni obne-

sla. Poveljniki so sicer vzeli denar, toda Nemcem niso odprli fronte. Nemški agentje, ki so upali, da so generali lojalni carju, so se ponudili, da nemške čete lahko zatrejo revolucijo, ako pridejo v Petrograd in Moskvo. General Kuropatkin, poveljnik v Rigi, je vzel osem milijonov rubljev v ta namen, toda denar je postal novi vladi v Petrogradu in ovadil vsa zadevo. Ko je nemški agent videl, da mu je izpodletelo, se je usmrtil. (Te vesti so prišle iz Kodanja in v Petrogradu še niso potrjene.)

Petrograd, 2. apr. — Vojni minister Gučkov, ki se je povrnil o severne fronte, poroča, da je izgnila vsaka nevarnost nemške ofenzive. Sneg, ki se je začel tajati, je izpremenil ceste in nižave v reke in jezera, valed česar je nemogoča vsaka transportacija težje artilerije.

Potjski poslanec v dumi so re-signirali na podlagi dejstva, ker je nova vlada proklamirala neodvisnost Poljske.

Pariz, 2. apr. — Delegacija ruskih častnikov in vojakov je včeraj tukaj prisegla v imenu ruskih čet, ki se borijo na francoski fronti, zvestobo novi ruski vladi. Delegacijo je vodil vojaški ataše tukašnjega ruskega poslanštva, grof Ignatijev.

RUSKI VOJAKI V SIBIRIJI SE VRAČAJO DOMOV KOT JUNAKI.

Petrograd, 2. apr. — Charles H. Boynton, predsednik ameriške ruske trgovske zbornice, kateri se je danes povrnil iz Sibirije, pripoveduje, da je revolucija napravila velikansko veselje v vsakem mestu bivše "dežele solz". Z njim vred se je pripeljalo dvajset pregnancev, socialistov, ki so bili navdušeno pozdravljeni na vsaki postaji, kjer se je vlak ustavil med potjo. Povsod so jih sprejeli z vojaško godbo in revolucionarni govori so odmevali dan in noč. V množicah, ki so pozdravljale pregnance, je bilo največ vojakov, ki so nosili na prsih rdeče rakove, znamenje revolucije.

Boynton pravi, da je brez izjeme po vsi Sibiriji veliko navdušeneje za republiko; drugačne vlade sploh nečejo. Na vsaki postaji je množica pozivala pregnance, da se odzovejo z govori. Med zadnjimi je bil poslanec iz prve dume z imenom Ansimovo, kateri je deset let delal v sibirskih rudnikih. Njega so tovariši navadno porinili naprej, da je nagovoril ljudske množice in revež je bil ves hripav, a kljub temu ni hotel odnehati.

Na vlaku je bil tudi bivši gubernator Sibirije, o katerem so pripovedovali sledečo zanimivost: Gubernator je bil pravkar imenovan od carja, in ko se je pripeljal na svoje mesto, da prevzame svojo novo službo, je našel na kolo-dvoru veliko množico ljudi. Med njegovim potovanjem se je izvršila revolucija v Petrogradu, toda on ni o tem vedel ničesar. Ko je torej stopil iz vlaka, je menil, da se je množica zbrala za njegov Dalje na 3. str. 1. kol.

VREME.

Proti večeru nestanovitno vreme in gorkejšje; južni vetrovi. Solčni vzhod ob 5:31 a. m.; solčni zahod ob 6:16 p. m.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$5 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima etik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v oklepaju n. pr. (Februarja 25-17) poleg vsakega imena in za slova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravilno, da se vam ne ustavi list.

Kaj radi kapitalistični listi zamolče!

Te dni smo čitali v kapitalističnih dnevnikih mnenja raznih oseb na vprašanja glede vojne, ki veljajo pri kapitalističnih listih za osebe, katerih mnenje nekaj šteje v javnosti. Obrnili so se na governerje in župane večjih mest, kako sodijo o vprašanih, ki jih spravlja na dan napetost med Združenimi državami in Nemčijo, ki jo je povzročila Nemčija z brezobzirnim podmorskim bojem. Med ta vprašanja spada tudi vprašanje, kako sodijo župani velikih mest, "če bi Združene države podarile Franciji eno milijardo dolarjev za nadaljevanje vojne."

Župani so odgovorili na stavljeno vprašanje in kapitalistični dnevniki so prinesli njih odgovore. Med župane velikih mest pripada tudi župan v Minneapolisu, ki je socialist in je na stavljeno vprašanje odgovoril. Njegovega odgovora niso priobčili, ker ni po volji velekapitalističnim interesom, dasiravno je v njem globoka resnica, ki jo ne ovirajo gobeždanje listov, ki zastopajo koristi dolarskega patriotizma.

Minneapoliski župan je rekel:

"Sem odločen nasprotnik, da se Franciji podari ena milijarda dolarjev. Vojnega stanja še ni. Vaš predlog ga priporoča. Če se napove vojna, je proti želji delavskega razreda. Franciji bi se najbolj pomagalo, če se zapove tovarnam za strelivo, da producirajo potrebščine po lastni ceni. Trgovci s strelivom se bahajo z njih patriotično ponudbo, da naši vladi ponujajo municijo z desetimi odstotki dobička, pri tem pa mogoče žrtvujejo 30 odstotkov od aliirancev. Vi hočete, da se da francoski vladi denar, da plača 30 odstotkov profita. Ali je to darilo Franciji ali jeklarskemu trustu? Ali se vrši sedanja vojna radi časti ali profita? Jaz sem za mir. Ne morem biti naklonjen darovom inozemstvu od vlade, ki ne more učinkovito izvesti preiskave radi izstradalnih cen doma."

Zakaj kapitalistično časopisje ni prineslo tega odgovora. Ali mogoče radi tega, ker je župan socialist? Ali mogoče radi prvega dela v odgovoru, v katerem pravi, da je proti vojni?

Kapitalistično časopisje ni radi tega zamolčalo odgovora, saj je prinašalo nazore drugih socialistov in pacifistov, ki soglašajo s prvim delom odgovora minneapoliskega župana. Kapitalističnemu časopisju ni všeč drugi del odgovora, ki postavlja dolarske patriote v pravo luč.

Gospodje, ki priporočajo, da se Franciji daruje eno milijardo dolarjev, vedo, da bo Francija naročila vojne potrebščine v ameriški republik, in darilo, ki je bilo namenjeno Franciji, bo pomnožilo premoženje jeklarskega trusta in tovarnarjev, ki izdelujejo municijo.

Nemiri sestradanih in lačnih ljudi v velikih mestih dokazujejo, da je nujna od pomoč doma potrebna. To je jasno povedal Van Lear, socialistični župan v Minneapolisu. Taka dejstva pa niso kapitalističnemu časopisju všeč in zamolčalo je, kar je povedal minneapoliski župan.

Kdor zna, zna.

Mnogi ljudje se smejejo Sunday — "Billyju" in pravijo, da je neumen.

"Billy" ni bedak, posebno ne od tedaj, odkar je prenehal igrati žogo in je postal evangelist. Dokler je igral žogo, je precej trdo služil denar; odkar rešuje duše, mu ni treba tako trdo delati, pa tudi denar prihaja na koše.

"Billy" zdaj najbrž preneha z reševanjem duš in prične nabirati rekrute, da premaga pohana Hindenburga, če je verjeti vestem, ki so jih prinesli dnevniki o njegovih načrtih.

"Billy" pojde v New York, da tam nabere pristo-voljce za Krista in za armado Združenih držav. Po vesteh v dnevnikih je dejal:

"Jezus bo naš glavni poveljnik, ki je pretepel von Hindenburga, da se je zdobil. Mogoče ga je radi zavrženega krivoverstva, ki prihaja iz Lipskega in Heidelberga."

Tako "Billy" napoveduje boj Hindenburgu! Seveda "Billy" v resnici ne misli, da pojde v strelske jarke, ali da celo tje popelje kakšno armado.

FORWARD IN THE "BIG PUSH"—BRITISH DRAG THEIR FIELD ARTILLERY INTO POSITION

Photo by American Press Association.

Prek bojnega polja, na katerem so Nemci izvršili strategično umikanje, vlečejo britski topničarji topove v nove pozicije.

"Billy" je pravi vzor ameriškega špekulanta. Drugi špekulantje špekulirajo v pšenici, krompirju, čebuli, usnju itd., "Billy" pa v človeški neumnosti. Njegova akrobatska zvižanja na odru in kletvine so izgubile privlačno silo, in treba je bilo iznajti nekaj novega, da privleče ljudi v tempelj. Če ljudstvo prihaja v tempelj, se redi tudi Billyjeva denarna mošnja, in "Billy" ni tako neumen, da bi hodil bos po svetu kot apostoli in pridigal zastonj.

"Billy" se zaveda, da se dober trgovec posluži reklame, da razširi svojo trgovino. In "Billyjevo" gobeždanje o pridobivanju rekrutov za armado ni tudi drugega kot dobro premišljena reklama, ki ima namen privabiti ljudi v tempelj, ki plačajo mastno za predstavo.

DOPISI.

Farrell, Pa. — Zelo rad čitam liste, posebno katke novice iz naselbin, samo časa nimam mnogo, ker nam sužnjem kapitalizma le malo prostega časa ostaja. Še za oddih ne zadostuje, kaj šele, da bi človek mislil na izobrazbo. V nekem slovenskem listu sem čital, kako je nek rojak hvaljeval za tako veliko plačo, kar 30c. Ampak kolikor jaz vem je plača dosedaj še vedno 27 $\frac{1}{2}$ c na uro. Samo pri eni družbi so baje obljubili 30c na uro, a dobil jih ni še nobeden torej še ni gotovo. No pa ako nam tudi zvišajo mezo, nam ne bo dosti pomagano, ker se bodo pa ene živili za dvakrat ali trikrat toliko zvišale. Torej vsak naj malo premisli predno se poda sem za delom, računajoč na dobro plačo. Tukaj jih je cele procesije, ki hočejo delo in verjeme, da noben prostor ne bo prazen, če je dobro delo in dobra plača. Papir je nedolžen in je pokoren tistemu, ki nanj piše.

Rojaki, ne verjemite vsega tistim, ki hvalijo kako dobro se služijo. Večkrat je tak dopis kot nekak oglas. Dobro blago se samo hvali in kjer jedobro delo in primerna plača, ne manjka delavcev. Torej vsak naj bo previden. Opazovalec.

Hermine, Pa. — Tukaj je kakor v uslugu nekaterim rojakom socialistični klub šteje 69. Morasu povedati zakaj. V rovu Ocean Coal Co. imajo precej prijazne "bosse", ki radi zahajajo med naše ljudi, seveda ne vsi in tudi le tje, kjer vedo, da je še precej teme nakupčene. Kot sem že omenil imamo tu precej močen socialistični klub, ki ni morda le za parado, ampak ker je potreben in koristen. Bilo je v jeseni pred narodnimi volitvami, ko je bilo seveda treba nekaj dela opraviti pri klubu in storiti svojo dolžnost napram zaslužjenim masam, da bi volitve čim boljše izpadle za delavsko stranko. Tukajšnji soc. klub je dal, kolikor je mogel skupni stranki v svrhu agitacije. Za vse tukajšnje rojake smo naročili lepo literaturo, podučno glede pomena volitev za delavstvo. Omenjeno literaturo je izdala Jugoslovanska soc. zveza, pod imeni: "Večina in manjšina." Socializem je materialističen," in "Številke bele žene."

Storili smo torej kar smo mogli. Seveda tudi tukaj, kakor drugod, tudi republikanci niso mirovali, ampak prav pridno so delali reklamo republikanski draginji in vojni. Ker so vedeli, da tudi socialistični klub tukaj eksistira, so obrnili nanj svojo pozornost, da bi zvedeli še kaj agitiramo za na-

še kandidate. Šli so k rojakom, ktere sem že prej omenil, da se informirajo kdo so uradni kluba, namreč tajnik in organizator. To se jim je zdelo potrebno zato, da se ju postavi na ceto, da se jim namreč vzame delo, pa boste že odšla iz naselbine. "Bossi" so res dobili hitro na nos voditelje kluba in odslovljeni je bil sodrug Louis Slevir, takratni tajnik kluba, pa jaz. Ovađuhom seveda na glas povem, da mi ni nič žal če ne delam več tam. Pomilujem jih pa, da so tako kratke pameti, da ne vedo ne kaj čisto enostavnega, nareč, da pri nobeni organizaciji uradnik ni organizacija. So menda res mislili, če odstranijo enega ali dva uradnika, da bodo uničili organizacijo! Ne, pa niso s tem uničili kluba in ga tudi ne bodo, je še premalo slame v njih glavah. Soc. klub bi se mogel uničiti le na ta način, da bi odšli vsi socialisti od tam in iz bližine. To pa se ne bo zgodilo, ker naše številce se ne manjša, ampak množi z vsakim dnevom. Ovađuhi in "bossi" naj si tudi ne domišljujejo, da bodo s takim postopanjem izbili socializem iz našega prepričanja. Tisto veselje vam pa radi pustimo če mislite, da bo sama naselbina Hermine ostala nedotaknjena, ko bo povsod drugod socializem v veliki.

Ob novem letu smo izvolili tajnikom kluba sodruga Frank Kadonika. Kakor hitro pa je bilo njihovo ime objavljeno v Proletarcu, je bil odslovljen. Ker "bossi" ne čitajo Prosvete in Proletarca, so bili vnem slovenski ovađuhi. Šram jih bilo.

Pripravljamo se za praznovanje delavskega praznika, prvega maja in takrat bo ovađuh zopet lahko zvedel za tajnikov naslov. Zvedeli bomo pa tudi mi za njega in pokazali bomo ovađuha vsaj slovenski javnosti, da ga bodo poznali in primerno sprejeli rojaki kjerkoli se bo pokazal. Da ovađuh ne bo ugrabil, kdo je pisal ta dopis, evo tukaj moje polno ime: John Trčelj.

Draginja.

Zmagonosna pot kapitalizma pričinja s tem, da z neisprosnostjo v nizkih cenah potlača izdelovalce. Stroj omogoča izdelovanje blaga po tovarniškem načrtu, pri čemer so stroški nižji nego pri ročnem izdelovanju. Železnice in parobrodi pa omogočajo enen prevoz. Pri tem pa sili tekmovanje, da se nastavi prodajne cene primerno lastnim stroškom, ki postajajo vedno nižji. Nekdaj je splošnost od tega imela koristi: mnogi porabni predmeti, ki so bili vsled visokih cen poprej dostopni samo bogatinom, so postali tako poceni, da so si jih mogli omi-

sliti tudi drugi. Seveda je bila ta prednost plačana z življensko srečo brezmejno izkoriščenih delavcev, ki se jih je natlačilo v tovarne in pa s propadom rokodelcev. Če se je pa na to opozorilo narodne ekonomije, so le-ti zmanjevali z ramami ter dokazovali, da "gospodarski napredek" zahteva pristo tekmovanje; žrtve pa se mora prenašati.

Hvalisano svobodno tekmovanje pa je navsezadnje tudi kapitalizem postalo neprijetno. Boj v cenah je dovedel do tega, da se je končno omejilo dobičke in da so veliki tovarnarji gospodarsko uničili manjše. "Javno mnenje", ki je bilo gluho pritožbam malih obrtnikov, se je z vso ljubeznijo zavzelo za pritožbe kapitalističnih podjetnikov. Saj je bilo javno mnenje še vselej vlačuga močnejših in vplivnih. Ko je potem bila prizadeta še družba privilegiranih veleposestnikov v deželah evropske celine, je bilo konec hvalisanja svobodnega tekmovanja. V Ameriki se je pričelo orati celino; stroj je omogočil ceneno proizvajanje, železnice in parobrodi pa so omogočili, da se je ceneno žito prodajalo na evropskih trgih za slepo ceno. Veleposestniki so se nahajali pred polomom.

Tako je v zadnji četrti 19. stoletja skoraj v vseh kapitalističnih državah nastala gospodarska politika, katere cilj je bil, preprečiti padanje cen. Predvsem je šlo za to, da se otežbi tekmovanje inozemstva s carino na inozemsko blago. Carinsko varstvo pa so domači proizvajalci kmalu izkoristili; sporazumeli so se, združili se v kartele in konvencije, da poženejo cene domačega blaga zopet navzgor. Carine pa so bogatile tudi državo. Vseled tega je postala doba varstvenih carin obenem doba neprestanskega naraščanja indirektnih davkov, ki so nezno podražili mnoge predmete za množinsko vporabo. Ta način gospodarske politike je brezdvomno najvažnejši vzrok naraščanja blagovnih cen v zadnjih desetletjih. Tehnika neprestano napreduje ter povzroča, da padajo proizvajalni stroški, zlasti pri proizvajanju industrijskega blaga. To pa ne pride v korist odjemalcem, temveč velekapitalistom, ki umetno vzdržujejo tržne cene na višku in na ta način večajo svoj profit.

Ako so mali obrtniki upali, da bo naraščanje blagovnih cen zadrževalo njih propadanje, so se kruto motili. Že davno so postali odvisni od veleindustrije, ker so primorani, da kupujejo svoja proizvajalna sredstva od tovarn. Cene teh proizvajalnih sredstev orodja in strojev kakor tudi surovin — določajo kartelirani tovarnarji. Nasprotno temu pa rokodelci ne morejo primerno zvišati cene svojih izdelkov, ker sicer izgubijo svoje odjemalce. Vrhutega pa jih draginja takozvanih polizdelkov temelj sil, da izdelujejo blago od surovine do porabnega predmeta v enem obratu; koncentracija (osredotočenje) torej napreduje. Ravnotako hite kupovalci temelj v velike blagovne založbe, ker le-te lahko vedo bolj poceni prodajajo nego manjši trgovci. Visoke cene upropasti dandanes male obrtnike ravnotako, kakor so jih pred sto leti upropastile nizke cene.

Temu pa se je pridružil še drug pojav: konecem devetdesetih let pretečenega stoletja so pričele na-

raščati tudi cene poljedelskih proizvodov in naraščajo trajno. "Ameriška konkurenca," ki je baje upropastila evropsko poljedelstvo, je že davno izgubila svoje grozote. Cene žita in mesa neprestano naraščajo na svetovnem trgu. Celotno izredno bogate letine pritiskajo le mimogrede na trg. Prišlo je tako daleč, da se nezadostno pokriva potrebe človeštva na živilih. Temu pa ni tako, da bi človeštvo ne imelo možnosti za zadostno proizvajanje živil. Še je neizmerno mnogo rodovitne zemlje, ki pričakuje pljuga, še se lahko ogromno pomnoži plodovitost zemlje v kulturnih državah. Ker pa kapitalisti grabijo prebogate dobičke, ni sile za otvoritev dotrajnih področij ali pa za pomnožitev proizvajanja v kulturnih državah. Ob kapitalističnem proizvajanju namreč niso merodajne koristi velikih množic, temveč edinele profiti. Rarbiterno pomanjkanje, ki gonit cene poljedelskih proizvodov kvišku, ni posledica naravnih razmer, temveč je posledica kapitalistične anarhije.

Če je kapitalizem v svoji dostni moči pospešil razvoj svetovnih proizvajalnih moči in obenem z niskimi cenami, ki so bile njegovo osvojevalno orožje, ustvaril koristi, je za postarajoč kapitalizem tendenca višanja cen in s tem odiranja množic, znamenje propada. Delavci se morajo ubraniti draginje le na ta način, da svoje delovno moč dražje prodajo in da zahtevajo višjo plačo. Ravno proti temu pa se borijo kapitalisti. Oni so izvrstno organizirani, ne samo zato, da gonijo cene kvišku, temveč tudi zato, da tlačijo meče. Tu velja torej tudi za delavce, da združujejo svoje moči in s tem na političnem polju izsilijo izpremembo gospodarske politike in da na strokovnem polju spravijo meče v soglasje s cenami. Končni cilj tega boja pa mora biti odstranitev kapitalistične anarhije in izkoriščenja.

ŽENE GLASUJTE SOCIALISTIČNO.

Ne ozirajte se na kapitalistične zvižaje.

Slučajno mi je prišel v roke listek nekega nepristranskega kluba, ki priporoča za občinskega svetovalca Joseph O. Kostnerja v 34. mestnem volilnem okraju (wardi). Med ženami, ki priporočajo Kostnerja, je zapisano tudi ime mrs. Helen Zavertnik.

To je navadna falsifikacija, navadna zloraba mojega imena, in žena ali kdorkoli drugi, ki je na letak zapisal moje ime, je izvršil umazano lumparijo.

Glavovala sem vedno socialistično in glasovala bom tudi danes. Vsem ženam priporočam, da glasujejo socialistično ne le pri teh volitvah, ampak da vedno glasujejo za kandidate socialistične stranke, ker se samo socialistična stranka resno bori za strme glavljenje kapitalizma, sovražni ka delavskega razreda.

Socialistični kandidat v 34. wardi v Chicagu je Morris Se-kind in zanj glasujte.

Helena Zavertnik,
2821 So. Crawford ave.,
Chicago, Ill.

EKSPLOZIJA V TOVARNI ZA RAZSTRELIVO.

St. Louis, Mo. — V tovarni Western Cartridge Co. v Upper Altonu se je dogodila razstreliva, pri kateri je McGuigg dobil teže poškodbe, da mogoče umrje. Manford Thompson je bil pa opasno ranjen.

Delavec sta dajala razstrelivo snov v kapiče, ko se je dogodila nesreča.

McGuiggga so težko ranjeno prepeljali v bolnišnico. Thompsona so pa prepeljali na njegov dom, njegovi ušesni mrežici sta počeni.

Kapiče polnijo s snovjo, dokler se nahaja še v tekočem stanju, kadar postane silno eksplozivna, kadar se posuši. Delavci menijo, da je bilo snov presuha, in da se je radi tega dogodila nezgoda.

SLOVENSKE VESTI.

Buhl, Minn. — Tovorni vlak je danes t. j. 31. marca povznil starišem Kozela 3letnega sinčka. Kateri je na mestu ostal mrtel.

Stariši, ne puščajte otrok samih, posebno ne skali tivot.

Pozdrav vsem članom S. N. P. Jednote.

Poročevalce.

ropska vojna in ve- sti iz inozemstva.

(Nadaljevanje iz druge strani)

tem, nakar se je postavil na
nice in pričel z navdušenim
rom, pavidarjajoč, da bo iz-
val carjeve zakone brez ozi-
na desno ali levo. Delegacija,
je stopila pred njega, ga je
eno ustavila in mu povedala,
je aretiran. Guverner se
veda nemalo začudil in tra-
je nekaj časa, preden so ga
prilali, da je resnica, da carja
na prestolu in da je zavla-
v Rusiji nova doba. Pozne-
je prisegal, da je tudi on za
vlado in pripel si je rdeč
na prsa. Revolucionarji mu
niso zaupali in najbolj varno
je zleđo, če ga pošljejo pod
nazaj v Petrograd. To se
ni zgodilo.

ED PADCEM ST. QUENTINA

ndon, 2. apr. — Padeč St.
ntina, ki je ena izmed glavnih
ojank na Hindenburgovi lini-
e neizogiben. Čete generala
ga so se oddaljane tri milje
dno od mesta, in po vesteh,
hile obelodanjene o polnoči
arizu, prodirajo Francozi od
zapada. Militaristični opazo-
so mnenja, da bodo morali
si izprazniti St. Quentin kakor
praznil Bagaume in Peronne,
javke s fronte se glase, da so
si uničili večji del mesta z di-
tom, ko so prej pobrali vse
nečnosti iz privatnih hiš, mu-
v in javnih poslopij.

itiške čete so večerj okupira-
ri vasi in železnica, ki vodi iz
braja in St. Quentin, je prišla
ogonj težkih angleških to-
Ta železnica tvori glavno ko-
kicajsko zvezo za nemške če-
dotičnem okolišu. Angleži so
bliže St. Quentinu v gozdu
er, katerega so zasedli v soboto
er. Severno od tega kraja so
rove čete okupirale Epiphy,
iere in Vendelles. Z okupaci-
riba, ki leži iztočno od Pe-
e, so se angleške čete pribli-
štiri milje do imenovane že-
e.

anes poročajo s fronte, da so
e pozicije Croiselles, Longat-
Doigne. Južno od St. Quen-
so naše čete naredile drugi
v nemško črto, ki se zajeda
o tako daleč kakor lok na se-
i strani.

ojni urad je poročal sinoči, da
angleži meseca marca ujeli
Nemeec in vplenili tri polj-
topove, 26 zakopnih mortar-
in veliko množino bojnega ma-
ala. Stevilo ujetih Nemecev
tri mesece tega leta znaša 4-
mož.

riz, 2. apr. — V okolišu St.
ntina so naše prednje straže
nile Nemece severnoiztočno od
ona in severno od Castresa
milje iztočno od mesta.) Nem-
linija v tem okolišu je pre-
močna. Južno od Oise so bili
boji med prednjimi straža-
Naše čete so prepodile Nemece
auxviona, južno od rečice
te. Večraj smo ujeli 120 mož
pienili pet strojnih pušk. V
paniji je naš ogenj ustavil
nemških protinapadov, ki so
naperjeni proti našim pozici-
zapadno od Maissionsa.

Berlin priznava neuspehe.

erlin, 2. apr. — Med cesto iz
ine v Gouzeaucourt in niži-
oh potoku Omignon, so An-
kljub velikim izgubam na-
valovali od dveh do treh kilo-
ov. Med Lensom in Arrasom
so obnesli napadi angleških
ki so napadle na široki fron-
napadi več bataljonov južnoiz-
od Arrasa so bili tudi odbi-
o česti, ki vodi iz Soissonsa
l severoiztoku, so naše bate-
večaj imele drobno tarčo,
tem ko so se Francozi nagi-
zdalej na to in zdaj na ono
brez kakšnega posebnega u-
e. Presoja nič so skušale so-
e čete priti v naše zakope
od Combronesa in iztočno
St. Maurice v okolišu Woevre,
naš ogenj jih je odpodil.

Operacije na turški fronti.

ondon, 2. apr. — Oddetek na-
et se spropadel s Turki med
el-Adabano in Deli Abasom
veražnik je zopet doživel po-
Savizate čete v Deli Abasu
aj na smukajočem pohodu. V
k smo napadli del sovražnih
v okolišu Sael-Adnima in
nem boju smo okupirali vse
e pozicije: Turki so izvršili

neka protinapadov, ali popolno-
ma brez uspeha. Ujeli smo 124 ne-
ranjenih in mnogo ranjenih Tur-
kov.

Petrograd, 2. apr. — Kavkaška
fronta: v Almi, 25 vrst južnoza-
padno od Gumiškana, so Turki
napadli naše pozicije, ali brez u-
speha. V drugih krajih fronte se
vrše lokalni boji.

Z ruske fronte.

Petrograd, 2. apr. — Severno-
iztočno od gore Kapul v Karpatih
so naši oddelki razpekli večjo
nemško četo in ujeli 19 mož. V o-
kolišu Kiribabe so tri avstrijske
kompanije s pomočjo artilerije
napadle naše pozicije. Pri ponov-
nem napadu so si končno izsilile
pot v naše zakope, ali naš proti-
napad jih je takoj izgnal in pozic-
oija je ostala v naši posesti.

Berlin, 2. apr. — Z ruske fronte
ni nič novega.

Petrograd, 2. apr. — Naša artilerija
je večerj ustavila lokalno of-
enzivo sovražnika južno od ceste
Jakobeni — Rutla. Skvadron na-
ših eroplanov (22 po številu) je
napadel Brailo. Avijatiki so me-
tali bombe na pomole, pristan in
skladišča, kjer so povzročile ve-
lik požar.

Z macedonske fronte.

Pariz, 2. apr. — Sovražnik je
zopet bombardiral naše pozicije
ob Vardarju in izstrelil 50 granat
v Bitolj. Naši težki topovi so
krepko odgovarjali sovražnik
baterijam in povzročili eksplozijo
na sovražni črti blizu reke Černe.

Berlin, 2. apr. — Naši letalci
so uničili dva pripeta balona in
metali bombe na sovražna tabo-
rišča v obližju Černe. Drugače je
položaj neizpremenjen.

Z italijanske fronte.

Rim, 2. apr. — V tirolskih go-
rah divja snežen vihar, ki zelo o-
vira artilerijske operacije. Toli-
ko blj je pa artilerija aktivna
iztočno od Gorice in na Krasu.
Avstrije so po ljuti topniški pre-
paraciji napadli naše linije sever-
no od Sv. Katarine, toda bili so
takoj odbiti. Ravno tako se je iz-
jalovila avstrijska operacija iz-
točno od Vertojbe.

POTAPLJANJE LADIJ.

New York, 2. apr. — Potniki, ki
so prišli danes gemkaj s parnikom
"Carpathia", pripovedujejo, da
je 21. marca utonilo 16 oseb s
parnikom Rdečega križa, ki je
bil torpediran v Angleškem kana-
lu.

Berlin, 2. apr. — (Brezlično).
Admiralitetu poroča, da so sub-
marinke od zadnjega poročila po-
topile 50 ladij; med temi je 34
parnikov, 14 ribiških ladij in dve
jadernici. Med potopljenimi pa-
niki je tudi angleška pomožna
križarka z najmanj 8000 tonami,
oborožen parnik z 2500 tonami in
oborožen transport z okrog 4000
tonami.

Po narodnosti se potopljene la-
dije delijo kakor sledi: 24 angleš-
kih, vstevši več oboroženih parni-
kov, štiri francoske, trinajst nor-
veških, dve nizozemski, ena por-
tugalska in osem je neznanih.
(Zadnjih je poročala admirali-
teta o potopu 80,000 ton ladij,
skupno od 1. februarja 1,265,560
ton. Z današnjim poročilom, ki
navaja nadaljnih 90,000 ton, zna-
ša torej tonaža potopljenih ladij
1,355,560.)

FRANCOSKI SENAT PRISEGA MAŠČEVANJE.

Pariz, 2. apr. — Senatna zbor-
nica je v soboto sprejela resoluci-
ji, v kateri ovsoma pred vsem ci-
viliziranim svetom opustošenje
francoskih krajev po Nemeih, in
izjavlja, da Francija ne sme prej
mirovati, dokler ne bosta nemški
imperijalizem in militarizem po-
polnoma zdrobljena.

NEMOJJA JE OMEJILA ORLEKO.

Berlin, 2. apr. — Jutri postane
pravomočna nova naredba vlade,

ki predpisuje, koliko obleke mora
imeti vsak moški in vsaka ženska
v Nemčiji. Moškim je dovoljena
ena sama vsakdanja obleka in ena
od nedeljah; ženskam sta pa do-
voljeni dve vsakdanji in ena
praznična obleka. Vsi nepotrebni
deli obleke, ki so bolj za gizda-
vost kot za rabo, so prepovedani.
Tako na primer ne smejo biti hla-
čnice zavahane.

ZOPET NEMIRI V NEMOJJI.

Rotterdam, 2. apr. — V Haag
so prišle informacije iz vira, ki je
navadno zanesljiv, da so bili zad-
nji teden v Berlinu resni nemiri
in poulični izgređi. Največji ne-
miri so bili v četrtki. Podrobnosti
seveda niso znane.

Da je nekaj resnice v teh ve-
steh, spričuje dejstvo, da je cen-
zura v Berlinu zopet poostrena.
Vlada je doslej dovolila, da so
časopisi priobčevali pisma voja-
ka s fronte, a zdaj je pa tudi to
prepovedano. Vsled tega ljudst-
vo čisto nič ne ve, kaj se godi na
bojiščih razen tega, kar vlada ofi-
cijelno poroča.

V LONDONU SO NESTRPNI.

London, 2. apr. — V vseh glavnih
mestih ententnih držav mrz-
ličavo pričakujejo dogodkov v
Ameriki, a nikjer ni takšne nestr-
pnosti kakor v Londonu. Vest-
i z bojišča, preobrat v Rusiji in
vse drugo je stopilo v ozadje do-
godkov, ki se imajo razvijati te
dni v Združenih državah. Časo-
pljaje je zelo optimistično in pre-
rokuje z gotovostjo, da bo Ameri-
ka napovedala Nemčiji vojno. Mi-
litaristični kritiki pravijo, da bo
vojna končana, preden zatone le-
to 1917, ako se pridruži Zdru-
žene države zaveznikom; vojna se
bo končala seveda z zmago ameri-
ško-ententne alijance. O pred-
sednikovi poslanici pišejo, da bo
vsebovala velika obtožnico na-
pram Nemčiji in da bo sploh "do-
kument svetovne važnosti."

NA BOLGARSKEM SE NAVDU- BUJEJO ZA RUSIJO.

Sofija, 2. apr. — Bolgarski mi-
nistrski predsednik Radoslavov je
dejal te dni v sobranju (zborni-
ci): "Pričakovati je, da se kmalu
povrne mir med Rusijo in
Bolgarsko, ko je padel absolutizem
v Petrogradu." Radoslavov je
pohvalil rusko dumo rekoč, da
je izvršila rodoljubno in inteligent-
no delo.

Štrom Amerike.

OLJNIM MAGNATOM LETE MILJONI NA KUP.

Cleveland, O. — Oljne družbe,
ki so poznane pod imenom Stan-
dard Oil družbe so izplačale v
prvih treh mesecih tega leta del-
ničarjem \$28,125,995 dividende v
gotovini. Poleg tega je izplačala
še South Penn Oil kompanija \$7-
500,000 dividende.

Ti milijoni, ki so jih pobasali
oljni kralji, znašajo le del profita,
kajti finančno poročilo molči,
koliko milijonov so naložili v re-
zervnem skladu, da ljudstvo ne iz-
ve, kako ogromen je profit.

PES JE REŠIL ŽIVLJENJE DE- KLICL.

Green Bay, Wis. — Ko je šla
desetletna Madeline Deavny prek
zamrznjenega Fox Riverja, se ji
je vdri led pod nogami. Dekle se
je zagrabil za led in pričela je
klicati na pomoč. Pes, ki je lastni-
ca Helen Schallerjeve, superinten-
dentke senatorija za jetejce, je
skočil za dekletom na led, jo za-
grabil za rokav in potegnil na su-
ho.

GOVERNER JE PODPISAL ZA- KON ZA VOJAŠKO ŠTETJE.

Albany, N. Y. — Governer
Whitman je podpisal Robinsonov
zakon, ki dovoljuje \$150,000, da
se napravi seznam vseh vojaških
moči v državi.

MATI JE OBSTRELLA SEBE IN OTROKA.

Chicago, Ill. — Mrs. Alpiea
Wippo je obstrelila sebe in svoje
petmesečno dete. Mater in dete so
prepeljali v bolnišnico. Njenega
soproga so aretirali. Iz lista, ki
so ga našli v stanovanju, je razvi-
dela, da je imela mati namen u-
streliti sebe in dete.

OLJNA INDUSTRIJA.

Topeka, Kansas. — Oljna in-
dustrija v Kansasu, Oklahomi,
Missouriju, West Virginiji, Wyo-
mingu, Kaliforniji in v drugih drž-
vah se hitro razširja in oljni
kraljem se množi premoženje.

Kaj pa delavci? Plače delavcev
so nizke v splošnem, najslabše so
pa plačani delavci, ki pokladajo
cevi. Med delavci se jih najde, ki
so za strokovno organizacijo, ali
celi stvari manjka duše, da usta-
nove organizacijo. In dokler za-
hteva po organizaciji ne pride od
delavcev samih, ostanejo nezdru-
ženi in igračica v rokah oljnih
kraljev in družb, ki jih izkorišča-
jo do skrajnosti.

BANKA JE ZAPRLA VRATA, KER JE BILA OROPANA.

Daytona, Fla. — Prva narodna
banka v Daytoni je suspendirala
poslovanje, ker je bila v februar-
ju oropana za \$60,000.

Po 42. letih zo- pet oproščen.

Gospoda: Prosim vas pošljite mi čim prej
mogoče pet velikih zavojev vaše-
ga čudovito-delujočega Bolgarskega
Krvnega Čaja, ker sedaj sem popolnoma
prepričan, o čem niti verjel nisem prej. Moje
želodčne bolečine sem po 42 letih
zopet prost in se počutim popolno-
noma dobro.

S spoštovanjem Vaš
Ivan Vlašič-Sudac
2206 Wentworth Ave.,
Chicago, Ill.

To pismo in še veliko drugih
o zadovoljnosti je bilo poslanih
H. H. von Schlicku, izdelovaltelju
Bolgarskega Krvnega Čaja.

Tisoče ljudi piše, da so se re-
šili kašlja, obistnih bolečin, zap-
rtnice, trganja, nečiste krvi in
izgube apetita s tem, da so rabi-
li ta sloveči čaj.

Vi ga morate rabiti uprav se-
daj, ko neha zima, da se vam kri
izčisti in si tako ohranite zdravje
v dobrem stanju. En veliki zavoj
stane \$1.00 in za \$5.00 pa pošlje-
mo 6 zavojov enake velikosti. Ako
želite pošljatev zavarovati pošlji-
te 10c več.

Opomba: Veliki uspeh tega ču-
dovito dobrega Bolgarskega Kr-
vnega Čaja je povzročil, da so pri-
čeli ponarejaleci pošiljati svoje ze-
lišča na trg in trdijo, da je enake
koristi, kot jih daje naš čaj. —
Vaak naj pazi na enake ponare-
be, pa če jih tudi zastoj ponu-
jajo.

Pravi Bolgarski Krvni Čaj je
izdelan in razposlan le od:

Marvel Products Co.,
8 Marvel Bldg., Pittsburgh, Pa.

KADITE TILLMAN CIGARE.
Clear Havana Cigar 10c
Ibykus Cigare 10c
S. N. P. J. Cigare 10c
Tillman Cigar Co.
AURORA, MINN.

Dr. Koler

SLOVENSKI ZDRAVNIK
538 Penn Av., Pittsburgh, Pa.

Dr. Koler je
najbolj znani
vseh zdravil-
nikov v
Pittsburghu,
ki imo 30 let-
no prakso v
zdravstvu.
Tajni možnih
bolezni.
Zdraviljenje
krovi, srca, v
glavi, v
S. N. P. J. Cigare
je izredno
korisno za
vse bolezni
in za
vse bolezni.
Vse bolezni, ki prihajajo po rednem
odniku zdravim po uradni metodi. Ka-
kor hitro opazite, da vam ponujamo
smotnost, ne čakajte, temveč pridi-
te in jaz vam je kmalo sproti povračil.

Sušenje krvi, ki vodi le slabšo zdrav-
je v kratkem času. Hiperemija ali vedno
kilo padevanje v 30 urah in slon brez
operacije.

Bolezni mehurja, ki povzročijo bole-
tine v križu in križu in včasih tudi pri
spuštanju vode, zdravim s gotovostjo.

Kronična, trpna, bolečina, otokost,
erbecni, škrta in drugi kronični bolezni,
ki nastanejo zaradi nečiste krvi zdravim
v kratkem času in si potražite lahko.

Uredni ura: V gospodarni, urah in
petih od 9. urej do 6. urej. Srečo. V
srečo, srečo in srečo od 9. urej do
do 6. urej. — Ob nedeljah pa
do dveh urah.

S pusto na dan. — Prilite oobno. —
Ne pozabite tmo to številki
Zdravim same možne sebe.

Slovenska Narodna

Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904

Inkorp. 17. junija 1907
v drž. Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

UPRAVNI ODBOR:

Preddnik: John Vogrič, box 290, La Salle, Ill.
I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, box 86, Girard, Kans.
II. Podpredsednik: Jožef Kuhelj, 9469 Ewing ave., So. Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cicero, Ill.
Zapisnikar: John Molek, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

NADEBNI ODBOR:

Jože Ambrožič, 351 box, Canonsburg, Pa.
Paul Berger, 741-1st St., La Salle, Ill.
F. S. Tancher, 674 Abany Ave., Rock Springs, Wyo.

FOROTNI ODBOR:

Anton Hrast, 811-95th Ave., New Duluth, Minn.
Jože Kadiček, 679 box, Smithon, Pa.
Rudolf Pisteršek, 436 box, Bridgeville, Pa.
Jaakob Miklavčič, L. Box 3, Willock, Pa.

UREDNIK "PROSVETE":

Jože Zavertnik.

VRHOVNI ODBAVNIK:

F. J. Kara, M. D., 6808 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

VSE DENARNE KADEVE IN STVARI, ki se tičejo gl. upravnega odbora in S. N. P. J. naj se pošiljajo na naslov:

JOHN VERDERBAR, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

PRITOŽNE GLEDNE GENERALNEGA POSLOVANJA se pošiljajo na naslov:

JOŽE AMBROŽIČ, Box 351, Canonsburg, Pa.

**KADEVE PREPILJIVE VERBINE, ki sta jih rešili prva in druga in-
stanca, se pošiljajo na naslov:**

ANTON HRAST, 811 - 95th Ave., New Duluth, Minn.

VSI DOPIRI, rasprava, članki, razmisli itd. na "Prosvete" se pošiljajo na naslov:

UREDNIŠTVO "PROSVETE", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

VSE UPRAVNIŠKE STVARI, naročnina, oglaš., se pošiljajo na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETE", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

**V korespondenci s tajništvom S. N. P. J., uredništvom in upravnim
"Prosvete" ne rabite imen urednikov, marveč napišite naslov, bo je to ne-
d ako šolite, da bo vsaka stvar hitro rešena.**

**Seje glavnega upravnega odbora se vršijo vsake prve srede in tretji
četrtak v mesecu. Začetek ob eni uri popoldne.**

POZOR ROJAKI!
Naznanjam rojakom, da sem
odprl trgovino z mešanim blagom
in se pripravam za obilen obisk.
— Vsakemu bom hvaložno postrel-
go po smerni ceni.

**ANTON ZORNIK,
HERMINIE, PA.**

FONOGRAF
za vsacega

se ceno
kot je
nikdar
praj.

\$2.00

Ta čudoviti fonograf igra vse
velikosti plošče od 6 do 10 paleev,
Victor in Columbia plošče zelo
čistoglasno, jamčen je dati popol-
no zadovolstvo. Na sprejem en
dolar vam pošljemo ta fonograf in
eno ploščo prosto in ostalo pa nam
plačate ob sprejemu na C. O. D.
ali pa kao nam pošljete celo svoto
dva dolarja z naročilom, vam poš-
ljemo fonograf in eno ploščo zra-
ven poštne prosto. Pišite nam še
danes

PENNSYLVANIA SUPPLY CO.
Porter Block Bldg. Easton, Pa.
Dept. 5.

Pozor rojaki!

Kadar potrebujete pisalni pa-
pir in kuverte s vašim imenom in
naslovom tiskanim v oglavju, v-
prašajte vselej za ceno pri meni

**MIKE ČEBAŠEK,
Box 148, Van Voorhis, Pa.**

ROBERT W. LAYER
ARCHITECT

118 N. La Salle St., Chicago,
ki je izdelal načrt za gl. urad
S. N. P. J. se pripravča Slo-
venstvom za izdelovanje
stavbniških načrtov.
Tel. Franklin 6601

TEL. NA DOMU AUSTIN 85008

Pošiljateljem denarja!

Še vedno se lahko denar pošlje v staro domovino po brazilnem brzojavu
in potem pošte, toda sprejemamo ga le pod pogojem, da se vsled vojne me-
gode izplača z zamudo.

Denar ne bo v nobenem slučaju izgubljen, ampak nastati zamoreje le
zamuda.

Po brazilnem brzojavu se zamora poslati le okrogle sneške po sto, na
primer 100, 200, 300, 400, 500, 600 in tako dalje do deset tisoč kron. Za
brzojavne stroške je najboljša, da se nam pošlje \$4 za vsak naslov; ako bode
kaj preveč ali premalo, bomo poslali nazaj, oziroma pisali za primanjkljaj.

Z ozirom na sedanje razmere, ko se veljava denarja večkrat izpremenj., bo-
mo od sedaj naprej do preklica, ako se bode cena kronam zvišala, medtem ko
je denar na potu do nas, istoga zadržali, ter s pošiljateljcem stopili pisмено v
dogovor.

Denar po zvišanji ceni bomo le tedaj odpotali takoj naprej, ako bo poš-
ljatelj izrecno zahteval, da naj so denar odpotali tudi v slučaju, ako se cena
kronam zviša.

Kdor želi, da se izplačilo izvrši po brazilnem brzojavu, naj pripomni
na denarni nakaznici ("pošlje naj se brzojavno").

Za cene pogledjte v list "Glas Naroda".

TVRDKA FRANK BAKSER,
82 Cortlandt Street, New York.

JAMCENA DOBRA VINA IN LIKERJI v čis. 1903
na debelo in na drobno za vas in vaše družino so dobo
Blue Island
Avenue,
Chicago, Ill.
Telefon
Canal 842.

V BERNARDOVI VINARNI

NORTH SIDE STATE BANK
ROCK SPRINGS, WYO.

IMA KAPITALA IN REZERVE \$100,000.00

Je izredno pripravljen in opremljen za poslovanje s
SLOVENCI, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI

Mi pošljite denar vašim prijateljem in staro domovino po najhitrejših sredstvih.
Plačujemo 4 odstotne obresti na bančne vloge.
MOČNA, KONZERVATIVNA IN NAPREDNA INSTITUCIJA.

KLETVA.

Spisal August Senoa. — Prevel Starogorski.

(Medeljevanje)

— Mir pokoj njegovi duši! Andjelija idi in reci slugam, naj se zvoni v spas duše velikega kralja Ljudevita.

— Gospod škof — reče Bubek — naddvornik Nikola Gorjanski pošilja tvojemu velečastju pismo.

— In ukazuje — doda ban Sudar.

Škof Pavel se zgane, vzame pismo ter ljuto pogleda bana.

— Ban! Nikola Gorjanski, palatin ne ukazuje, nego prosil Pavla Horvata!

— Da naddvornik te prosil — zakašlja Bubek — Ti si glava škofije! Zberi ljudi. Kralj Ljudevit je mrtev. Kronali smo za kraljevo dete, heč Ljudevitovo — Marijo. Iz Bosne preti kralj Tvrtko, a od morja vstaja bogata beneška republika. Ti škof, si moder, ti si mogočen. Zberi plemstvo, povej besedo in poslušali te bodo; v kraljevini bo mir in kraljica Marija bo vladala mirno!

— Marija? — se nasmeje škof. — Marija je dete. Vlada! bo Nikola Gorjanski, ki je pozabil svoj rod in narod hrvatski in ob njem Ljudevitova žena, Jelisava Kotromaničeva, ki poslušala besede Gorjanskega in gleda v njegove oči! Kaj misli Gorjanski — to je Jelisavi zakon. Varali so Ljudevita v življenju, osramotili ga hočejo v grobu.

— Kaj naj rečem gorjanskemu? — vpraša Bubek.

— Pozdravi ga lepo. Povej mu, da zagrebški škof Pavel Hrovat nima časa, da bi se brigal za take stvari. To je posel Nikole Gorjanskega. Jaz odidem na grob Odrašenikov v Palestino. Tam odkrijem Bogu in svojemu Gospodu svoje sreče. Molil bom za ta bedni narod, da a osvobodil iz volčjih krempljev! A ko se vrnem in vidim, da se hrvatskemu narodu gazi telo in duša, planem na njegovo brambo. A sedaj — sedaj hočem imeti mir. To je pozdrav Pavla Hrovata, škofa, Nikolu Gorjanskemu, palatinu.

— In nič drugega? — vpraša ban, vpraša Bubek.

— Nič! Mir z vama — reče svečano škof Pavel in ju pospremi do vrat.

Odpustijo ju in pade na kolena pred sliko Odrašenikovo.

— Bog! Služil sem kralju Ljudevitu. Branil ga zoper Benetke in Bolgarsko. Govoril mi je: "Izvršimo te velike reči in dvignili bomo domovino. Hrvatska bo svobodna, bo velika." Tako mi je govoril, dokler ga ni smrt prisilila k molčanju.

In cesar ni mogel storiti Ljudevita, naj stori dete Marija ali njena mati Jelisava Katromaničeva, ki živi z Gorjanskim, misli in diha? Bog, Bog! Naj Pavel Hrovat služi Nikolu Gorjanskemu, Hrvat, izrodku Hrvatske? Škof zagrebški... ljubiancu Jelisave Kotromaničeve, možu v ženskem krstu?

In škof Pavel je upri oči v razpelo. Oči se mu orose in glava klone k tlom.

IV.

In škof je odšel v sveto deželo. Nad Kaptolom je gospodoval silni župan Grga Prišlin. Dnevi so tekli za dnevom, temu prinašali radost, onemu bolečine, a tebi deklica Dobra najhujše.

Svet dan je, nedelja. Vse vživa božji mir. U-živa ga i Živan Benkovič, mošnjak, najodličnejši meščan mesta Griča. Lepa je njegova hiša, enonadstropna, okrog nje vrt, a v vrtu cvetje. V hiši je zasakala bela rokave častita gospodinja, Jela Živanova. Urna je, poletela bi, ako bi se ne oprjeval njenega krila mali sinko Živanov in njen, Benko. On je zlata veriga, ki veže očeta in mater. Mati prižiga sveče, a oče gleda z nado v nebesa in moli. On je večja, v kateri vidi oče svojo bodočnost. Evo, to je sin, to je mož. Dičen naslednik svojega očeta. Minilo je kosilo, minila večerja, a Živan gleda v veliko oko Benkovo in v njegovi modrini išče srečo svojega rodu. Človek bo, Hrvat bo, ta mali modrooki edinec. Sreče se mu topi. V tem nekdo potrka na vrata. V sobo stopi kovač Pero Prišlin, bratranec Grga Prišlina. Poštenjak je, Gričan, bratranec griškega rablja, Grga Prišlina.

— Dober dan Živan. Ste vsi zdravi! A evo me po poslu. Živan, pomagaj! Poznaš me, človek sem. Kovač pri "kamenih vratih", ako ne teče pa kaplja. In ako kaplja v poštenju, je bolje, kakor če teče v nepoštenju. V meni je pošteno srce, v tebi pošten rod. Evo, na Cirkveniku je mlin Zlatobradičev. Čvrst mlin, veljaven gospodar. Gledam mlin, spoštujem gospodarja ali srce mi hrepeni in oko se ozira za njegovo nečakinjjo, Dobro. Živanovo oko je dobro oko. Mošnjak je — pozna dobro kožo, on je človek — pozna veljavnega človeka.

Ej, Bog te poživi, prijatelj Pero. Težava je dobiti milo in drago, ali tudi v težavah se najde pomoč. Veljaven si, pošten si in rod tvoj pošten, pa bodi blagostovljeno.

Kmalu nato sta korakala Živan Benkovič, mošnjak in Pero Prišlin, kovač, k mlinu na Cirkveniku. Od daleč ju je zagledal Zlatobradič in široko je odprl vrata.

Pozdravljena bodita! Dobro došla na sveto nedeljo. Glej, žena — vzklizne Živanovi sestri, svoji ženi — nosi gostovna vina in kruha.

— In silivovke — vzklizne Živan. Brez silivovke ni snubitve, a evo, midva snubiva.

Koga snubita? — vpraša važno mlinar.

Dobro snubiva, ako bo sreča.

Ali bo zadovoljna? — vpraša mlinar, a koga? Pero se nasmeje.

In za trenutek je prisla Dobra. Zardela je, oko ji žari in sreče govori:

Stric, oprost! Pero, žena ti hočem biti, do bra žena!

Junaški je izgovorila te besede. Poskočilo je sree Živanu, poskočilo mlinarju in za hip je bila hiša polna veselja in petja. Kovač Pero je dobil Zlatobradičjevo Dobro.

Nad mlinom je trepetal srebrni mesec, a v mlinu so se veselili dobri ljudje. Od mrkih obrazov je ostalo dobro srce in ko je dijak Miroslav Šišakovič potrkal na vrata in napil mladina, so vrli meščani napolnili grlo in žepe dijaku — prosjaku.

Dolgo so doneli pesmi po vrhah iz Zlatobradičevega mlina. Mesec je svetil; proti Kaptolu se je opotekal dijak-prosjak, Miroslav Šišakovič. V glavi vino, v žepu denar — a v srcu ljubav. Velika in silna je ta ljubav, poljubil bi celi svet. Prišel je čez most na Kaptol in sedel na kamen. Razmišljal je o veliki in globoki ljubavi Gričanov. Z neba sveti mesec, lahek veter pihlja iz kaptolskih vrhov. Bladno je, a mlinarjevo vino ustvarja iz zime pomlad, iz hladne saspice vročino. In dijaku Miroslavu je toplo, toplo. Dremlje se mu. Močno je mlinarjevo vino.

Dijak dremlje, a iz grma se prikaže razmršena glava Martina Božiča.

— Kdo si? — pomrma dijak, a glava mu klone med kolena.

— Pošten človek — se nasmeje Martin Božič.

— Tudi jaz pravim. Jaz sem Miroslav Šišakovič, dijak-prosjak. Ali danes se praznuje — zaroka. Dobro smo želi. Denarja imamo, hej vidiš!

Martinove oči zasijejo, a dijak nadaljuje:

— Eh, ženijo se ženijo. Mlinarjeva Dobra vzame Pero Prišlina.

— Naj jima bo v srečo — reče tat in nalahno izvleče dijaku denar.

— Lahko noč Miroslav! — In Martin Božič izgine med grmovjem. Dijak skoči, opazi glavo brez ušes... a ona zgine naglo.

Kmalu nato je Martin pred hišo Grga Prišlina trikrat zapel, kakor petelin.

— Kaj je? — se zadere župan in odpre okno.

— Nič. Dobra stopa v tvoj rod.

— Ne lagaj, pes. Koga vzame? — se razjezi Grga.

— Tvojega bratrance, Peroja. Danes sta se zaročila. Dijak-prosjak se je napil in mi vse izblebetal.

— Uh — zavenci Grga in zapre okno.

Martin je še nekaj časa poslušal Grgine kletve, a nato se nasmejati in izgini. Drugo jutro je Grga po dijaku Miroslavu poslal pismo Gončinki.

V.

Predpusit je. Vse je veselo na Griču, veselo na Kaptolu. Samo za staro Gončinko je napočil črni petek. V sodni dvorani na Griču sedi sodnik Miklin Ivanovič in kraj njega griški zaprižeženi. Sivi so njihovi lasje, leca poštena.

— Orožnik — reče sodnik — pokliče človeka, ki išče pravice.

Orožnik skoči k vratom in zakliče trikrat: — Pero Prišlin, kje si? Sodnišče je zbrano.

Pero vstopi mrk in bled.

— Sodnik in zaprižeženci! Zloben glas se sliši dalje od zvona. Tožim Drago Gončinko. Ona me obrekuje, in sramoti med ljudmi. Pravi, da sem pritepenec, da delam proti mestu in da hodim k zloglasni ženski Agati Frančekovoj. Moje srce je čisto, dajte mi pravico, zakaj jaz hočem, da še nadalje veljam pred vami kot poštenjak, kakor dosedaj.

Sodnik pozove Drago Gončinko, da jo zasliši. Starka je govorila in govorila ali za Pera se potegne dvanajst najveljavnejših griških meščanov, med njimi tudi Živan Benkovič. Za Drago pa samo trije pijanci, med njimi Paviša Gonč, prepirljivec in pijanec.

Sodnik razodi in Draga Gončinka mora nositi obrekljivi kanem na vratu od sramotnega stolpa, kjer so se sežigale čarovnice, do Dvercev in nazaj. Veter se je igral z njenimi belimi lasmi, ljudstvo se ji je smejala a starka je proklinjala. V areu ji je gorela mrznja in pogledala je proti Živanovi hiši:

— Čakaj Živan! Plačati mi boš.

In krvavo je poplačal to on in njegov rod. V stolni cerkvi je v mraku pokleknila pred spovedni-ko stara ženska. Tiho je šepetala. Človek bi dejal, da izpoveduje svoje grehe svečeniku, namestniku božjem. Ali ni bila to krotka ovca pred svojim pastirjem, nego ljuta kača Gončinka, ki se je pogovarjala z Grgom Prišlinom. Kaj mar Grgi in Gončinki svetost kraja, za njiju je cerkev skrivališče greha. Grga je svečenik in ona se mu izpoveduje — a obadva pleteta strašno mrežo pogube Živanu Benkoviču in njegovemu rodu.

Na sveto nedeljo se je poročilo na Griču v cerkvi dvoje dragih in ljubečih se ljudi: Pero Prišlin in Zlatobradičeva Dobra. Vesela sta novoporočena, veseli so svati, a najveselejši je mošnjak Živan. Svati gredo mimo "Popovega tornja", naj se vidi, da jemlje kovač Pero, Zlatobradičjevo Dobro.

Veselijo se svati, gredo veselo, a pred nje se privlači iz Popovega tornja pijan kaptolski stražnik Joško:

— Kako vpitje je to, griški psi!

Planejo Gričani, planejo kaptolski stražniki. Nastane boj — preliva se kri. Puščica se zabode v srce ženina kovača Pere. Pade kovač, k njemu polleti Dobra, nevesta.

— Pro moj! Pero... ali naenkrat jo pograbi močne roke kaptolskega stražnika. Zvežejo ju, vržejo na konja in konj odnese mlinarjevo Dobro preko mosta — v hišo Grga Prišlina.

(Dalje prihodnjik.)

Plavice in Slak.

Spisuje Ivan z Vrha.

(Konec.)

Bilo je teden dni po tem. Ravno sem se bil dobro umil, ko pride nek gospod k meni v sobo. Pomolil mi kos papirja, ter se prav globoko prikloni: "Prosim za 21 goldinarjev."

"Kaj?" začudim se jaz "21 goldinarjev?"

"Da, 21 gold!" pravi mi, ter se še globlje prikloni, "pri nas je taka navada."

"Za 21 gold. se vam jaz trikrat globlje priklonim." Stvar me je že jela jeziti. "Če je pri vas taka navada, da meni nič tebi nič, kar za 21 gold. prosite, je pri nas taka, da se ne da ne en bor. Ali ste razumeli? Sram vas bodi, tak gospod, pa hodi ljudi nadlegovat po hišah."

"Meni se zdi," pravi berač, "da se ne razumeva."

"Pač razumeva se, razumeva pa še dobro!"

"Torej ne zadržujte me, časa nimam nič kaj odveč."

"To je pa vendar nesramno, za 21 gold. prosil, pa nima toliko časa, da bi se malo pozamudil! Jaz sem vam že enkrat rekel, ne boru ne dam."

"Ne zamerite, gospod," pravi mi berač. "Dejal sem vendar le prav, da se ne razumeva. Prišel sem namreč tirjati plačo za stanovanje, pri nas je navada, da opomnimo goste vsak tedene sproti. Ne zadržujte me torej, ter izplačajte 21 goldinarjev."

"Glejte, kako ste se vjeli," za-režim nad njim. "Vi ste goljuf, slepar, vsi ljudje na Dunaju so goljufi. Ali ne veste, da sem se pobotal za 3 gold. Se ve da, niste se dobro porazumeli in sedaj vam hodi tako navskriž. In vrhu tega, kdo je kedaj govoril? Jaz sem se z vojakom doli v veži pomenil, in plačal bom tudi njemu in drugemu nikomur. Ušel mu ne bom, tega se mu ni treba bati, zato pa stoji doli v veži."

"Torej nečete plačati!"

"Menim, da nočem!"

Predno bi bil človek do 300 natek, pride že policija pome. Da vam na kratko povem, plačal sem 21 gold. za en teden stanovanja. Vse je bilo zastonj, a toliko vam povem, privoščil bi vam bil, da bi bili v pričjo, kako sem celo hišo oštel. Kogar sem srečal, moškega ali ženske, povedal sem mu, kar mi je šlo. Pa škoda, da ne znam boljše nemško drobiti, ker, kadar sem začel v najhujšo jezo, takrat mi je nemščina potekla in jel sem jih oštevat po domače. Škoda, pravim, da niso vsega razumeli. Naj bi mi bil vojak v veži povedal, da mi bo treba za vsak dan in za ves teden plačati toliko, še pljunil bi ne bil v njegovo vojašnico. Sedaj stanujem pri nekem čevljarju, kjer bom za ves mesec komaj polovico toliko plačal, ko v oni vojašnici za en teden.

Ker mi je papir pri kraju in me še tudi roko boli, zato čem končati, ter Vas prav prisrčno pozdravljam.

III.

Gospod Anton.

Še nekaj prav čudnega se mi je v vojašnici prigodilo, tudi to vam moram povedati.

Ko sem se prvokrat na Dunaju naspal in zjutraj na vse zgodaj vstal, jel sem premišljevat, kaj mi je zdaj početi. Na vsem Dunaju ne poznam ne ene žive duše, in nihče mene ne. Slepjarjev je ko lista in trave. Vem, kaj bodem storil, mislim sem si. Ljudje v tej vojašnici se mi zde precej poštenji, doli v vežo k vojaku pojdem, ter mu porečem, naj mi da kakega poštenega človeka za kašipota. V razstavo bi šel rad, pa pota ne vem. In res urno mi je pripravil moža, s katerim sem se pa že popreje pobotal, ker spomnil sem se mojega nosača s kolodvora, kako me je prekanil. Po ceni ni na Dunaju nobena stvar, toliko vam moram reči, še požiška vode ne dobi-te zastonj. Denar pada od človeka, kakor bi ga vejal.

Ob 6. uri po navadi so razstavo zaprli. Sam nisem vedel, kaj bi počel. Prvi dan sem sicer takoj spat legel, ker sem bil od vojnje še sila truden, s drugi večer mi nikakor ni dalo doma ostati. Šel sem zopet k vojaku, ter ga vprašal, ve li za kak svet, kako bi nočien večer kaj posebnega mogel videti.

"Oj," pravi mi, "na Dunaju zastran tega nismo v zadregi, vse leto se ne nagledate. Kam bi pa radi šli? Morda slišite n. pr. radi petje?"

No, mislim si, tebi se na obrazu pozna, da si Dunajčan. "Se ve da rad," pravim mu, "in celo sam tudi pojem. Pa tega ne morete vedeti, da sem doma, še fant, naprejel, in ko je Strojnarjev Jaka umrl, moral sem čez jemati."

Gospod Anton! Tukaj se drugače poje, ko pri nas. Fantje ne hodijo po cesti sem in tja, ampak zapro se v hišo in tam pojo, pa ne ob desetih ali enajstih, ko je že vse mirno, ampak že zgočaj ob sedmih.

Ko me pripelje moj kašipot do hiše, kamor sva se namenila, stopiva k mali lini v veži, kjer je sedel debel gospod v nji. Ljudstva se je trlo vse polno okrog njega, toliko da mu utice niso prevrnili.

"Kaj bi se tu gnetila," pravim mu, ko tudi midva tam postojiva, "kje so pevi in godeci? Idiva dalje!"

"Takoj tu v dvorani so," odvrne mi, "a brez vstopnice ne moreva notri. aNjprej si morava tu pravico kupiti."

"Kaj? kupiti?" zahudim se jaz.

"Toraj še to morate pri vas plačati, še petje ne morete slišati? Koliko pa velja?"

"En goldinar!"

Tako me je zgrabilo, da je vse po meni pokalo. "Ti zgaga zga-gasta, pa še le sedaj mi to praviš!" Sram ga je bilo ko psa, tako sem ga v pričjo vseh ljudi oštel in urno sem ne vem, kedaj se je od mene izgubil. A jaz — jezen sem že bil — dejal sem, naj velja kar hoče, če tudi desetak, zdaj sem že tu, in Dunajčane moram slišati, kako pojo, da bodem vsaj vedel doma fantom povedati, ali znajo kaj, ali ne znajo nič.

Stopil sem k linici ter pomolil goldinar vanjo: "Tu imate en goldinar za to, da bom smel iti petje poslušati!" In na to sem odšel.

"Tu vzemite vstopnico!" kliče debeli gospod iz linice za meno, ter mi pomoli štirivoglat kos papirja, na katerem so bile vdarjene nekatere črke.

"Ne maram ga," odgovorim mu jezen, "le sami ga obdržite, jaz ne dam počenega groša zanj," in meni nič tebi nič se gnjetem ob množici v dvorano. Pa menite li, da so me pustili vanjo? Pri vratih je stal neki človek, ki je od vsakega zahteval tisti štirivoglati papir. Ne z lepa, ne z grdo me ni pustil v sobo. "Saj sem ga tudi jaz kupil," kričal sem, "pojditve tja k linici, pa vprašajte po njem, tisti le debeli gospod ga ima!" Vse ni nič pomagalo, moral sem nazaj ponj.

Notri v sobi je bilo že vse napolnjeno s samo gospodo. Konec sobe pa je bil malo vzvišen prostor, kjer je sedelo četrto ali peto elegantov s črnimi bradami in čedno obleko. Vsak je imel kaj v roki, eden gosli, drugi malo večje gosli, tretji prav tiste velike gosli, bas se jim neki pravi, in druga dva sta imela neko orodje v rokah, ki ni bilo podobno ne goslih, ne klarinetu, ne kaki drugi stvari, jaz ne vem, kaj je bilo.

"No!" mislim sem si, "vi hoste pač kaj opravili!" O harmoniki in klarinetu ni bilo ne duha, ne sluha.

Kar sem si mislil, to se je res zgodilo. Ko se je vse napolnilo, jeli so škripati, da so človeka morala ušesa boleti, vsak svojo; pa komaj je kateri dva ali trikrat pogoslih potegnul, jel je vedno z nova privijati. Meni se ni hotelo nikakor dapasti, in tudi enemu elegantov ne. Ko se mu je že preveč zdelo, vdaril je z neko črno palico na neke gare, kjer je ležal kos papirja. In res, takoj so utihnili in tudi doli po sobani je ljudstvo obmožnilo. Nikogar pa to ni toliko veselilo, kakor mene, češ, sedaj bodo jeli vsaj bolj pametno gosti. Rad bi bil vedel, zakaj se ga drugi tako boje, pa ker je bilo vse tiho okrog mene, nisem se upal vprašati. Po kratkem molčanju da jim oni prvi eigan zopet znamenje s palico, in pričeli so tako lepo gosti in piskati, da se mi je zdelo kakor v nebesih. "Dobro da si prišel, mislim sem si, ko ti be ne bilo, kdo ve, koliko časa bi bili še škripali." Pa kmalu sem videl, da le od začetka, prav malo časa so se ga bali, pozneje skoro nič, in čim bolj je pretil in pretil naj jenjajo, tim glasneje so pritiskali, tem lepša je bila godba, tako da je kaj malo manjkalo, da

nisem zavpil nad njim, naj pustil v miru, saj dobro gredo, tako se pa vendar nisem mogel namagati, da ne bi bil vprašan za petje sosed na levi: "Povejte vendar, kdo je vendar ta eigan, se nad svojimi tovariši toliko je in maha s palico, kakor hi na hi igraje?"

Pa bedak se mi nasmeje, ter pogleda na drugo stran. Ali mi kdo zameriti, da ga nisem poznal, ko sem bil še le prvi dni na Dunaju? Da, Dunajčanje so lebedi ljudje; moj sosed na desni je prijaznejši: iz lastne volje mi pravi: To je "kapel majster," se je pa tudi posmejati! — "pa to!" vprašam sosed, "da ma nikakega pokrivala, če se tako imenuje?" — Na to sta oba skoro na glas zasmejala.

"Lej Matija," dejal sem, "molčal bi bil. S tvojo nemščino ne boš daleč prišel. Zakaj si mi hladiš in se tlačeš ljudem v nos?" Z nikomur nisem hotel več sedeti ziniti, poslušal sem le ter tihem pomiloval glavarja eigan-skega. Skoro četrty ure je prišel s palico, a bolj ko je mahal okrog sebe, manj je pomagalo. Časih malo prejenjal, in takrat so tudi eigan jeli bolj po tiho in polno-gosti; a kmalu so ga zopet opustili v jezo, in vse pretenje je bilo zastonj. Še le, ko se je njim odjenjajo. Meni naj bi se tako vedelo. Pa se ve da ni čudo, ona palica je bila celo za otroke presilna.

Komaj so godeci prestali, je so poslušali svojo gosti. Povsem vam, kaj takega še nisem slišal doživel. Menim sem, da sedim med samimi brezumniki. Pa kako so poslušali godli? Ker ni nihče nesel seboj ne gosli, ne harmonike, ne kaj drugega, razbijali so nekateri na roke, drugi opet z nogami, drugi zopet bili z rokami in nogami. Verjemite mi, to je bilo, kakor okrog babilonske stolpe, ko je Bog ljudem jam zmedel. Ne vem, kaj je bilo pošalčep, cigani so se vendar le dobro obnesli, in res, slišal sem med hruma nekaj glasov, ki so klicali: "Dobro, dobro!" a drugi so vpili le vedno: "Pravo, pravo!" In vendar — prave ni nihče začeti. Tudi jaz sem jel kličati: "Pravo, pravo!" češ, kako lepa bude li še prava, ko mi je ta toliko dopadla. Ljudje so mi paš morali že večkrat slišati dobro poznati, ker niso povedali kačero, ampak so zahtevali le to pravo.

Nekaj časa sem jo tudi jaz zahteval, a da bi bil sum bolj razsvetljenjši, izbral sem si za pravo pravo in zažvižgal sem:

"Zvedel sem nekaj novega, Od mojega dekleta zaljubljenega."

Pa kmalu so me jeli pisano dati in naposled mi eden celo obljubi, da me bo nesel skozi vrata, ako ne jenjam takoj.

"Kaj? skozi vrata? Kdo pa! Verjamete," pravim jim, ker se je jelo zbirati okrog mene, in zavijem rokave, "kolikor vam tu, vse znesem skozi vrata. Le skusimo se! In koliko ste pa vi ne plačali, ko jaz. Menite, če vi niste ne znate, in le kličete, naj vendar kdo pravo prične, da so drugi tudi tako bedasti!" in zažvižgal sem:

"Kaj maram, k' sem sam."

Pa kakor bi mignil, planilo je name kakih šest ali osem, in skoro bi me pahnilo ven čez prag — Gospod Anton, če se mi rod takrat ne zaেল, pokazal vam bi dem, kako velik mi je zrastle.

Kaj ne, če človek hoče reči: "Jaz sem že kaj izkusil, jaz sem bil že kje po svetu," tako se za pogov več ali manj ne sme navedi. Govoril sem o tej stvari večeraj z svojim novim gospodarjem. "Kako naj se vendar človek vede pri vas," vprašal sem. "stori, nič vam ni prav."

Glejte, kar drugi store, je pošteno seveda, storite tudi vi dobro hoste izhajali. Na roke bi pokali, kakor so drugi, in strah bi se bila boljše končala — Bogom!

Matija.

ŽENE V "CESTNOZELEZNIŠKI SLUŽBI"

Moose Jaw, Saskatchewan. Na tujaknjem cestni železnici pravljajo žene spovedniško: "Bo Kanada tudi občuti, da ji vojne prinanjkuje delavec."